

Mgr. Timotea Vráblová, PhD., vo svojej prezentácii priblížila projekt OZ Fanfáry a Nadácie pre deti Slovenska *Knižné hody*, ktorý realizovala v minulom roku v spolupráci napríklad s knižnicami v Bratislave, Prešove a vo Vranove nad Topľou a ktorého realizácia pokračuje aj v tomto roku. Prezentované fotografie ukázali, že projekt *Knižné hody* je krásna aktivita, ktorá spája inštitúcie v meste do veľkej komunitnej rodiny.

Mgr. Janette Maziniová predstavila zasa projekt *Živá knižnica*. Pri tejto príležitosti sa poďakovala všetkým „knížnym tetám“ za ich prácu, no najmä za nadprácu, ktorou zmenili aj jej život a nasmerovali ju ku knihám.

V bloku komunitných aktivít slovenských knižníc prezentovala riaditeľka Mestskej knižnice mesta Piešťany Ing. Margita Galová knihovnícke, informačné a komunitné aktivity tejto knižnice. Ku komunitnej knižnici sa začala piešťanská knižnica hlásiť už veľmi dávno a jej bohatá činnosť to len potvrdzuje.

Vedúca Mestskej knižnice Michala Matunáka v Šuranoch Helena Gužalová priblížila komunitné aktivity zamerané na komunity dôchodcov, žiakov, študentov a žien.

Metodička Kysuckej knižnice v Čadci Lýdia Homolová predstavila projekty, ktoré realizujú v meste a kysuckom regióne (napr. *Kysucké rozprávkové kráľovstvo*, *Knihu Kysúc* a projekt *Literárny počín roka*).

Samozrejme, mnohé aktivity prezentované na seminári realizujú viaceré verejné knižnice na Slovensku, no veľa sa hovorilo aj o nových a inšpiratívnych aktivitách. Účastníci sa zhodli, že je veľmi dôležitá výmena skúseností a spoločné stretnutia.

Riaditeľka OKIS SR PhDr. Iveta Kilárová, CSc., zhodnotila seminár ako veľmi dobrý a príspevky, ktoré na ňom odzneli, ako inšpirujúce pre komunitnú činnosť knižníc. Zdôraznila, aké dôležité je získať verejnosť pre čítanie a to, že komunitné aktivity sú iba jedným zo spôsobov, ako získavať čitateľov. Pracovná skupina konštatovala, že je potrebné pripraviť ďalšie stretnutia, na ktorých budú môcť knihovníci živo diskutovať o komunitnej činnosti na Slovensku. Záver seminára patrilo poďakovaniu všetkým zainteresovaným, organizátorom i spoluorganizátorom, ako aj úprimnému želaniu, aby boli knižnice stále miestami stretnutí, miestami, kde sa vytvárajú nielen užitočné, ale aj priateľské a ľudské vzťahy.

BIBLIOGRAFICKÉ ODKAZY

1. LAJČIAK, Ladislav. *Navigovanie knižníc do komunitných vôd*. In *Knižnica* – ISSN 1335-7026. – Roč. 2, č. 5 (2001), s. 256 – 257.
2. SAKÁLOVÁ, Elena. *Transformácia verejných knižníc na komunitné centrá*. In *Knižnica* – ISSN 1335-7026. – Roč. 5, č. 11 – 12 (2004), s. 505 – 511.
Dostupné na internete: <http://www.snk.sk/swift_data/source/casopis_kniznica/2004/november_december/505.pdf>
3. KILÁROVÁ, Iveta. *Ponímanie komunitných aktivít vo verejných knižniciach SR : informácia o dotazníkovom prieskume a zhrnutie prieskumu*. In *Knižnica* – ISSN 1335-7026. – Roč. 8, č. 2 – 3 (2007), s. 65 – 68.
Dostupné na internete: http://www.snk.sk/swift_data/source/casopis_kniznica/2007/februar_marec/65.pdf
4. GONDA, Milan. *Naša snaha formovať knižnice ako komunitné centrá*. In *Knižnica* – ISSN 1335-7026. – Roč. 8, č. 2 – 3 (2007), s. 35 – 38.
Dostupné na internete: <http://www.snk.sk/swift_data/source/casopis_kniznica/2007/februar_marec/35.pdf>

MESTSKÁ KNIŽNICA MICHALA MATUNÁKA V ŠURANOCH A JEJ KOMUNITNÁ ČINNOSŤ

Helena Gužalová *

Svoju nepretržitú činnosť začala knižnica v Šuranoch vyvíjať od roku 1946, keď vznikla ako verejná (obecná) knižnica. V roku 1949 sa obec stala okresným mestom, a tak bola v roku 1951 zriadená Osvetová beseda v dome ČSM, kde bola umiestnená i miestna ľudová knižnica, plniaca funkciu okresnej knižnice. Mestskou a zároveň strediskovou knižnicou sa stala v roku 1970. Po dobudovaní kultúrneho domu sa presťahovala do týchto priestorov.

V roku 1987 vzniklo Mestské kultúrne stredisko (MsKS) a knižnica sa stala jeho súčasťou. MsKS je mestskou príspevkovou organizáciou s právnou subjektivitou a jeho súčasťou sú ďalšie zariadenia – kino Hviezda, prírodné kino, spoločenská hala, synagóga, kultúrne zariadenie Kostolný Sek a kultúrne zariadenie Nitriansky Hrádok.

Mestská knižnica Michala Matunáka je organizačnou zložkou MsKS v Šuranoch, z čoho vyplýva plnenie jej úloh. V prvom rade sú to úlohy, ktoré plní každá knižnica – získava, zhromažďuje, sprístupňuje a uchováva knižničný fond a pripravuje kultúrno-výchovné podujatia pre svojich čitateľov aj obyvateľov mesta.

Knižnica má štyri oddelenia – oddelenie beletrie, oddelenie pre deti a mládež spojené s hudobným kútikom, oddelenie náučnej literatúry a oddelenie spracovania knižničného fondu. V knižnici pracuje päť knihovníčok. Súčasťou knižnice je pobočka v Nitrianskom Hrádku. Profília knižničného fondu je zameraná na beletriu, detskú literatúru, základy náučnej literatúry a špeciálne knižničné jednotky. Od roku 1996 je premenovaná na Mestskú knižnicu Michala Matunáka. Mesto Šurany má vyše 10 000 obyvateľov. Fond knižnice obsahuje 51 840 zväzkov. Počet čitateľov je 1 537, t. j. 15 % z počtu obyvateľov (údaje za rok 2007).

* Mestská knižnica Šurany
e-mail: msk-s-surany@szm.sk

S pojmami komunitná knižnica a komunitné aktivity sme sa oboznámili na seminári o komunitnej knižnici, ktorý organizovala Slovenská národná knižnica v Martine, ako aj na stránkach časopisu *Knižnica* a na internete. Ako príklad nám slúžili regionálne a krajské knižnice na Slovensku, ale i obecné knižnice v Čechách. Keďže štatistické údaje z minulých rokov naznačovali pokles čitateľov a výpožičiek v našej knižnici, rozhodli sme sa našu činnosť rozšíriť o aktivity určené pre jednotlivé záujmové skupiny, teda aj pre nečitateľov knižnice. Keď sme sa rozhodli stať sa komunitnou knižnicou, neznamenal to, že zmeníme svoje služby. Otvorili sme sa však obyvateľom mesta i širšiemu okoliu (regiónu).

Pochopili sme, že podujatia nestačí iba pripraviť a uskutočniť, dôležitá je dobrá propagácia v mestskom rozhlase, v regionálnych novinách (*My – Naše novosti*) a v regionálnej televízii (*Central Nitra*) či na internete. Zatiaľ nemáme vlastnú webovú stránku, záujemcovia si však môžu nájsť informácie o našej činnosti na stránke mesta (www.surany.sk)

Najväčší pokles čitateľskej gramotnosti zaznamenávame u detských čitateľov, preto naše aktivity orientujeme najmä na túto kategóriu. Prvé kontakty s knižnicou pripravujeme už pre deti materských škôl, ktoré prichádzajú do knižnice prevažne v rámci výchovných aktivít. Deti sú veľmi vďačnými poslucháčmi. Rozprávkové bábkové *Knihulko* a *Knihulka* pomáhajú deťom spoznávať prácu v knižnici, a tak si vytvárajú vzťah ku knihe a knižnici. Alternatívou je i *Knihulka – Kniha o knihe*, ktorá oboznamuje deti s vývojom a výrobou knihy. Po návštevách prichádzajú deti z materských škôl do knižnice aj neskôr v sprievode rodičov alebo starých rodičov.

Informačnú výchovu prispôbujeme veku detí, a tak je samozrejmé, že je iná pre žiakov 1. a 2. stupňa základných škôl a iná pre študentov stredných škôl.

Veľmi dobrá je spolupráca s deťmi 1. stupňa základných škôl. Tieto deti majú najradšej dramatizáciu rozprávok, pri ktorej sa používajú postavičky a rôzne rekvizity vyrobené našimi kolegyňami (Tomáš Janovic *My sme majstri nad majstromi*, Jozef Repko *Pampúšik*, Mária Rázusová-Martáková *Koza rohatá a jež*, Mária Ďuríčková *Divotvorný hrnčiček*). V tomto roku máme pre deti zapožičanú putovnú výstavu *Čítame s Osmijankom*, vďaka ktorej môžu deti navštíviť štyri krajiny – *Spievankovo*, *Buvikovo*, *Písmenkovo* a *Zvieratkovo*. Zásluhou tohto projektu a výberu kníh pre deti a mládež sa nám podarilo prilákať malých čitateľov ku knihe a nájsť v nej humor, zábavu aj poučenie. Prostredníctvom Osmijanka si deti našli cestu k iným knihám.

Najväčšie zážitky však prinášajú deťom stretnutia so spisovateľmi, nezáleží na veku. Presvedčili sme sa o tom minulý rok, keď spisovateľka Marína Čeretková-Gálová veľmi vtípne a pohotovo odpovedala na zvedavé otázky takmer stovky detí. V tomto roku navštívila našu knižnicu Gabriela Futová. Deti poznajú jej texty a rady ich aj recitujú. Pri autogramiáde niektoré deti prekvapili počtom titulov, ktoré si priniesli na podpis.

V čase školských prázdnin sme pripravili pre deti z mesta i zo širšieho okolia letný tábor v knižnici pod názvom *Šikovné prázdniny*. V priebehu týždňa sa deti naučili ručne vyrábať papier a tvrdé dosky a stali sa spisovateľmi aj ilustrátormi svojich kníh. Dni im však vyplňali

aj šport a zábava, chodili na výlety a spoznávali históriu mesta a jeho pamätihodnosti. Navštívili tiež kúpalisko, poľovnícku chatu a jazdecký oddiel v Šuranoch. Tábor sa končil karnevalom, na ktorom deti prezentovali vlastnoručne zhotovené masky. Každý účastník si odniesol CD s fotografiami z celého tábora. Po skončení sa niektorí účastníci hlásili do tábora už aj na budúci rok.

V roku 2008 sme sa prvý raz zapojili do projektu *Noc s Andersenom*. „Andersenčatá“ sa veľmi rýchlo zoznámili a po niekoľkých minútach vytvorili silný tím, ktorý ľahko zvládol náročné úlohy. Medzi deti zavítali „Jeho veličenstvo kráľ Martin“ a „Jej výsosť kráľovná Hildegerda II“. Veľmi zaujímavý bol pochod nočným mestom a všetky hľadané indicie sa podarilo úspešne nájsť. Deti očaril a zaujal majstro Špagettino Italiano svojím skvelým vystúpením, no najväčší úspech mala striga Morokniha, ktorá krikom a škrekom po zhasnutí svetla spôsobovala tuhnutie krvi. Po jej odchode skrotli aj tí najodvážnejší. Deti mali veľký zážitok, aj ohlasy rodičov boli veľmi pochvalné a dokonca sa objavil návrh, aby sa podobné aktivity organizovali častejšie a vystriedalo sa nich viac detí.

Dôležitou skupinou, s ktorou pracuje naša knižnica, sú žiaci Základnej špeciálnej školy v Šuranoch. Sú to deti s ľahkým mentálnym postihnutím alebo s poruchami správania. V knižnici sa môžu stretávať nielen s krásnymi ilustrovanými knihami, ale tu sa môžu v rámci prehliadky prezentovať aj prednesom prózy a poézie, a tak ukázať svoje umenie a svoj temperament.

Pre dospelých s mentálnym postihnutím pripravila knižnica filmové predstavenie, na ktorom sa zúčastnili chovanci Domova sociálnych služieb v Lipovej.

Boli sme aj spoluorganizátorom medzinárodnej putovnej výstavy s názvom *Náš svet* (2007), na ktorej boli vystavené výtvarné práce ľudí s mentálnym či iným psychickým postihnutím z Domova sociálnych služieb v Barďoňove. Na výstave v šurianskej synagóge sa prezentovali výtvarnými prácami aj šuriansky rodák Anton Kováč.

V roku 2008 si pripomíname 180. výročie narodenia Pavla Dobšinského. V rámci *Dní ľudovej rozprávky* sme pre deti pripravili stretnutie s moderátorom Slovenskej televízie Radovanom Slobodníkom, ktorý prečítal štvrtákom rozprávku *Ženský vtíp*. Po prečítaní sa rozbehla živá diskusia – deti zaujímalo virtuálne štúdio, práca dramaturgov, režisérov i maskérov a pýtali sa aj na stretnutia s významnými hosťami v relácii *Správy a komentáre*.

Výnimočnou aktivitou knižnice sú jednoduché výlety. Deti z okolia Šurian pricestujú na celodenný výlet do knižnice, kde absolvujú vopred pripravené podujatie podľa dohody a veku detí a v popoludňajších hodinách, po návšteve ďalších našich zariadení, prípadne cukrárne odchádzajú domov. O tom, že sa u nás deti dobre cítia, svedčia batohy s jedlom a nápojmi, ktoré počas dňa skonzumujú.

Pre stredné školy pripravujeme cyklické podujatia na vopred dohodnutú tému. V tomto roku to boli témy komunikácia, globalizácia a ekológia.

Osobitnú pozornosť venujeme regionálnej literatúre, autorom, rodákom z nášho mesta, tým, ktorí píšu beletriu a poéziu, ale aj osobnostiam z iných oblastí – fotografom, dokumentaristom, historikom a hudobníkom.

Veľmi vďačnou komunitou sú pre nás dôchodcovia, ktorých zaujímajú prakticky všetky pripravované podu-

jatia. Napríklad na stretnutí s historikom Pavlom Dvořákom sa zišlo neočakávane veľa záujemcov – boli to len obdivovatelia jeho diela, ale i milovníci histórie.

Našu knižnicu už viac ráz navštívil Anton Rákay, ktorý sa u nás rád stretáva s čitateľmi. Pripravili sme aj besedu s mladou slovenskou spisovateľkou Petrou Nagyovou-Džerengovou, na ktorej sa zúčastnili ženy všetkých vekových kategórií. Na besede sa rozvinula živá diskusia o ženských otázkach a postavách z jej románov, ale aj o vážnej téme, akou je týranie žien.

Výraznou komunitou, ktorá aktívne pracuje pri našej knižnici už niekoľko rokov, je Literárny klub pri MsK. Jeho členov vo veku od 30 do 75 rokov spája záujem o literatúru a literárnu tvorbu a každý z nich je sám literárne činný. Na pravidelných mesačných stretnutiach v knižnici sa prezentujú vlastnou tvorbou, oboznamujú sa s novými knihami a tvorbou iných autorov, debatujú o zvykoch regiónu atď. Členky klubu sa zúčastnili na viacerých literárnych súťažiach a získali už niekoľko ocenení.

Zaujímavá bola aj prezentácia obrazovej publikácie *Šurany*, ktorej autor Dezider Németh, fotograf a rodák zo Šurian, približuje minulosť a súčasnosť tohto mesta. Častým hosťom v knižnici je aj redaktor a publicista Laco Zrubec,

ktorý nás navštívil pri príležitosti nového vydania knihy *Žofia Bosniaková* i pri príležitosti svojho životného jubilea. Literárny klub pri MsK spolupracuje s literárnym klubom *Generácie* v Nových Zámkoch. Zaujímavým podujatím bolo i literárne pásmo venované poézii Milana Solníka.

V tomto roku si Šurany pripomínajú 870. výročie prvej zmienky o meste. Knižnica a jej zariadenia organizujú v tomto duchu podujatia počas celého roka. Jedným z vydarených podujatí bola prezentácia dvoch kníh (marec 2008), na ktorej sa podieľali aj pracovníčky našej knižnice. Išlo o knihy z nášho regiónu – *Slovenské gymnázium v Šuranoch v rokoch 1938 – 1945* od Pavla Štefánika a *Šurany v zrkadle dejín* od Jozefa Šutku, vydané MsKS.

Knižnica Michala Matunáka je organizačnou zložkou MsKS, z čoho vyplýva i jej ďalšia činnosť – spolupráca so všetkými spoločenskými, politickými, kultúrnymi a záujmovými organizáciami a spolkami v meste a regióne.

Uvedomujeme si, že máme vo svojej práci rezervy. Do budúcnosti by sme sa radi viac otvorili obyvateľom mesta a okolia, aby sme svojimi službami skvalitnili ich život. Chceme sa stať miestom kultúry, zdrojom informácií a miestom relaxu pre všetky komunity.

ZÁVERY A ODPORÚČANIA Z ODBORNÉHO SEMINÁRA KOMUNITNÁ KNIŽNICA

Na celoslovenskom odbornom seminári KOMUNITNÁ KNIŽNICA, ktorý sa konal 4. – 5. júna 2008 v Poprade, sa zúčastnili zástupcovia Ministerstva kultúry SR Mgr. Monika Lopusanová a PhDr. Ján Molnár, zástupca generálneho riaditeľa Slovenskej národnej knižnice Ing. Milan Rakús, riaditeľka Odboru knižnično-informačných služieb SR PhDr. Iveta Kilárová, CSc., za Prešovský samosprávny kraj Ing. Milan Baran a Veronika Ficeková, hostia zo zahraničia – Mgr. Halina Matras z Poľska, Mgr. Zuzana Ježková a Katarína Janošková z Českej republiky a prednášajúci zo Slovenska – Mgr. Timotea Vráblová, PhD., a Mgr. Janette Mazíniová.

Komunitné aktivity prezentovali Podtatranská knižnica v Poprade, Mestská knižnica mesta Piešťany, Kysucká knižnica v Čadci a Mestská knižnica Michala Matunáka v Šuranoch.

Pozvanie na seminár prijali knihovníci verejných regionálnych a mestských, ale aj špeciálnych knižníc. Bohatá účasť potvrdila záujem o tému a nevyhnutnosť venovať jej v nasledujúcich rokoch náležitú pozornosť tak zo strany knižníc, ako aj zriaďovateľov.

Účastníci odborného seminára:

- vítajú záujem MK SR o problematiku komunitných knižníc a podporu podujatia KOMUNITNÁ KNIŽNICA,
- podporujú organizátorov seminára v ich úsilí pokračovať v aktivitách nasmerovaných na komunitnú činnosť.

Pracovná skupina odporúča:

- personálne dobudovať pracovnú skupinu pre komunitné aktivity knižníc,
- zabezpečiť účasť členov pracovnej skupiny na niektorých komunitných aktivitách jednotlivých knižníc,
- organizovať vzdelávacie podujatia pre pracovníkov komunitných knižníc,
- definovať oblasti komunitných aktivít na Slovensku a porovnať ich s komunitnými aktivitami Česku, Poľsku, Maďarsku,
- zintenzívniť spoluprácu medzi knižnicami, rozvinúť diskusiu o komunitných aktivitách knižníc na Slovensku a na jej základe definovať pojem komunitná knižnica na Slovensku,
- zverejniť informácie o aktivitách pracovnej skupiny na www.snk.sk,
- používať jednotnú terminológiu pri predmetových heslách používaných v záznamoch o komunitných aktivitách knižníc,
- rozvinúť fungujúcu a efektívnu spoluprácu so ZMOS.

So zreteľom na aktuálnosť problematiky komunitných aktivít knižníc navrhujú účastníci seminára zachovať ročný cyklus konania celoslovenského odborného seminára.

Mgr. Emília Antolíková